

Kancelaria Radcy Prawnego FORTUNA

redaktor naczelny:

radca prawny Andrzej Fortuna

redakcja:

Kancelaria Radcy Prawnego FORTUNA

ul. Zawiszy Czarnego 6/1

80-433 Gdańsk

Nr wpisu do rejestru dzienników i czasopism: L.P. 1797

wydawca:

Andrzej Fortuna prowadzący

działalność gospodarczą pod nazwą

Kancelaria Radcy Prawnego FORTUNA

ul. Zawiszy Czarnego 6/1

80-433 Gdańsk

Biuletyn z 20.11.2019 r.

I. Zmiany w regulacjach

1) Zmiany w procedurze cywilnej

Z dniem 7 listopada 2019 r. weszły w życie kolejne zmiany dokonane ustawą z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw. Poniżej omówione zostaną najważniejsze z wprowadzanych zmian

.

Doręczenie pierwszego pisma procesowego przez komornika

Od dnia 7 listopada 2019 r., gdy pozwany dwukrotnie nie odbierze pozwu lub innego pisma procesowego wywołującego potrzebę podjęcia obrony jego praw, co do zasady sąd będzie mógł zobowiązać powoda do doręczenia pozwanemu pisma za pośrednictwem komornika.

Jeśli pozwany nie odbierze pierwszego pisma w sprawie, wówczas przewodniczący zawiadomi o tym powoda, prześle mu odpis pisma dla pozwanego i zobowiąże do doręczenia go za pośrednictwem komornika, a powód w terminie dwóch miesięcy od doręczenia powyższego zobowiązania będzie musiał złożyć do akt potwierdzenie doręczenia pisma pozwanemu przez komornika albo zwrócić pismo, wskazując jednocześnie aktualny adres pozwanego lub dowód, że pozwany przebywa pod adresem wskazanym w pozwie. Zlecający

doręczenie pisma może wystąpić do komornika z wnioskiem o podjęcie czynności zmierzających do ustalenia aktualnego adresu zamieszkania adresata. Po bezskutecznym upływie terminu do doręczenia pisma pozwanemu, sąd będzie mógł zawiesić postępowanie, a następnie po upływie trzech miesięcy umorzyć je.

Opłata stała od wniosku powoda o bezpośrednie i osobiste doręczenie pism przez komornika na jeden adres wynosi 60 złotych, niezależnie od liczby adresatów tego pisma zamieszkałych pod wskazanym adresem i liczby podjętych prób doręczenia. Opłata stała od wniosku o ustalenie aktualnego adresu zamieszkania wynosi 40 złotych.

Odsetki od kosztów procesu

Ustawodawca wprowadził instytucję odsetek od kwoty zasądzonej tytułem zwrotu kosztów procesu. Odsetki należne są w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego, za czas od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty. Jeżeli orzeczenie staje się prawomocne z chwilą wydania, odsetki należą się za czas po upływie tygodnia od dnia jego ogłoszenia do dnia zapłaty, jeśli zaś orzeczenie podlega doręczeniu z urzędu - za czas po upływie tygodnia od dnia jego doręczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.

W szczególnie uzasadnionym przypadku, na wniosek strony, która w toku procesu poniosła szczególnie wysoki wydatek podlegający zwrotowi, sąd może przyznać jej odsetki w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego od kwoty równej temu wydatkowi, za czas od dnia jego poniesienia przez stronę do dnia zapłaty.

Powyższa regulacja ma zastosowanie w postępowaniach wszczętych po dniu wejścia w życie niniejszej ustawy.

Zarzut potrącenia

Ustawodawca wprowadził do Kodeksu postępowania cywilnego regulację dotyczącą zarzutu potrącenia. Podstawę zarzutu może stanowić wierzytelność pozwanego z tego samego stosunku prawnego, co wierzytelność dochodzona przez powoda, chyba że wierzytelność pozwanego jest niesporna lub uprawdopodobniona dokumentem nie pochodzącym wyłącznie od pozwanego. Zarzut potrącenia może zostać podniesiony przez pozwanego wyłącznie w piśmie procesowym,

nie później niż przy wdaniu się w spór co do istoty sprawy albo w terminie dwóch tygodni od dnia, gdy jego wierzytelność stała się wymagalna.

Powództwo wzajemne

Nowelizacją zmieniona została regulacja dotycząca powództwa wzajemnego. Jest ono dopuszczalne, jeżeli roszczenie wzajemne pozostaje w związku z roszczeniem powoda lub nadaje się do potrącenia.

Powództwo wzajemne może zostać wytoczone nie później niż w odpowiedzi na pozew, a jeśli jej nie złożono - w sprzecznie od wyroku zaocznego albo przy rozpoczęciu pierwszego posiedzenia, o którym zawiadomiono albo na które wezwano pozwanego.

Powództwo oczywiście bezzasadne

Zgodnie z wprowadzoną regulacją art. 191¹ k.p.c., jeśli z treści pozwu i załączników oraz okoliczności dotyczących sprawy, a także z faktów, wynika oczywista bezzasadność powództwa, sąd może pominąć czynności, które ustawa nakazuje podjąć w następstwie wniesienia pozwu, gdyby miały być oczywiście niecelowe.

Sąd może także oddalić powództwo na posiedzeniu niejawnym, nie doręczając pozwu stronie przeciwnej, ani nie rozpoznając złożonych wraz z pozwem wniosków. W takim przypadku uzasadnienie wyroku, zawierające wyjaśnienie, dlaczego powództwo zostało uznane za oczywiście bezzasadne, sporządza się na piśmie z urzędu i doręcza tylko powodowi z pouczeniem o sposobie i terminie wniesienia środka zaskarżenia.

Organizacja postępowania

Ustawodawca wprowadził do Kodeksu postępowania cywilnego rozdział dotyczący organizacji postępowania. W rozdziale tym uregulowano m.in. kwestię doręczenia pozwu, odpowiedzi

na pozew, wyznaczenia a także przedmiotu i przebiegu posiedzenia przygotowawczego, na które sąd wzywa strony, celem rozwiązania sporu bez potrzeby prowadzenia dalszych posiedzeń, ewentualnie wspólnego sporządzenia planu rozprawy, jeśli nie uda się rozwiązać na nim sporu.

Plan rozprawy stanowi istotne novum. Zawiera on rozstrzygnięcia co do wniosków dowodowych stron, zastępując w tym zakresie postanowienie dowodowe, dokładne określenie przedmiotów żądań stron, w tym rozmiar dochodzonych świadczeń wraz z należnościami ubocznymi, dokładnie określone zarzuty, w tym formalne, ustalenie, które fakty i oceny prawne pozostają między stronami sporne, terminy posiedzeń i innych czynności w sprawie, kolejność i termin przeprowadzenia dowodów, termin zamknięcia rozprawy lub ogłoszenia wyroku, a także rozstrzygnięcia innych zagadnień, o ile są niezbędne do prowadzenia postępowania.

Co istotne, w przypadku wyznaczenia posiedzenia przygotowawczego - twierdzenia i dowody na uzasadnienie swoich wniosków lub dla odparcia wniosków i twierdzeń strony przeciwnej można zgłaszać do chwili zatwierdzenia planu rozprawy. Twierdzenia i dowody zgłoszone później podlegają pominięciu, chyba że strona uprawdopodobni, że ich powołanie nie było możliwe albo potrzeba ich powołania wynikła później. Jeśli natomiast nie zarządzono przeprowadzenia posiedzenia przygotowawczego, strona może przytaczać twierdzenia i dowody aż do zamknięcia rozprawy. Należy mieć jednak na uwadze, iż działanie na zwłokę może wywołać dla strony negatywne skutki.

Celem opisanej regulacji jest takie przygotowanie rozprawy, by nie było przeszkód do rozstrzygnięcia sprawy na pierwszym posiedzeniu na nią wyznaczonym. Więcej posiedzeń wyznacza się tylko w razie konieczności, zwłaszcza gdy przeprowadzenie wszystkich dowodów na jednym posiedzeniu nie jest możliwe. W takim przypadku posiedzenia powinny odbywać się w kolejnych dniach, a jeżeli nie jest to możliwe - tak, aby upływ czasu pomiędzy kolejnymi posiedzeniami nie był nadmierny.

Postępowanie w sprawach gospodarczych

W wyniku nowelizacji z dniem 7 listopada 2019 r. uchylona została ustawa z dnia 24 maja 1989 r. o rozpoznawaniu przez sądy spraw gospodarczych. Do kodeksu postępowania cywilnego wprowadzony został odrębny dział, regulujący postępowanie w sprawach gospodarczych, podlegających rozpoznaniu w procesie. Strona niebędąca przedsiębiorcą lub przedsiębiorca będący osobą fizyczną może złożyć wniosek o rozpoznanie sprawy z pominięciem przepisów działu dotyczącego postępowania w sprawach gospodarczych.

Art. 458² k.p.c. wskazuje, jakie sprawy zaliczane są do spraw gospodarczych. Należą do nich m.in. sprawy ze stosunków cywilnych między przedsiębiorcami w zakresie prowadzonej przez nich działalności gospodarczej, także wówczas gdy którakolwiek ze stron zaprzestała prowadzenia działalności gospodarczej, sprawy ze stosunku spółki oraz dotyczące roszczeń przeciwko członkom zarządu spółki, sprawy z umów o roboty budowlane, umów leasingu, między przedsiębiorstwem państwowym lub jego organami a jego organem założycielskim lub organem sprawującym nadzór, czy z zakresu prawa upadłościowego i restrukturyzacyjnego.

Do wymogów formalnych pozwu w sprawach gospodarczych należy wskazanie adresu poczty elektronicznej powoda albo oświadczenie powoda, że nie posiada takiego adresu, zaś pierwsze pismo procesowe pozwanego wniesione po doręczeniu odpisu pozwu powinno zawierać wskazanie adresu poczty elektronicznej albo oświadczenie pozwanego, że nie posiada takiego adresu, o czym poucza się go doręczając odpis pozwu. Niewskazanie adresu poczty elektronicznej stanowi brak formalny pisma uniemożliwiający nadanie mu prawidłowego biegu. Do obowiązków powoda należy powołanie wszystkich twierdzeń i dowodów w pozwie, a pozwanego - w odpowiedzi na pozew.

Istotną kwestią jest niedopuszczalność powództwa wzajemnego w sprawach gospodarczych.

Ustawodawca wprowadził ograniczenia czasowe dotyczące okresu prowadzenia postępowania. Zgodnie z regulacją art. 458⁸ § 4 k.p.c. przewodniczący i sąd są obowiązani podejmować czynności tak, by rozstrzygnięcie w sprawie zapadło nie później niż sześć miesięcy od dnia złożenia odpowiedzi na pozew. Jeżeli odpowiedź ta była dotknięta brakami, termin ten biegnie od dnia usunięcia tych braków, a jeżeli jej nie złożono - od dnia upływu terminu do jej złożenia.

Wprowadzone zostały odrębności w postępowaniu dowodowym, w stosunku do postępowania zwykłego. Wprowadzona została instytucja umowy dowodowej, zgodnie z którą strony mogą się umówić o wyłączenie określonych dowodów w postępowaniu w sprawie z określonego stosunku prawnego powstałego na podstawie umowy. Umowę dowodową zawiera się na piśmie pod rygorem nieważności albo ustnie przed sądem. Sąd nie dopuści z urzędu dowodu wyłączonego umową dowodową. Fakty, które miałyby zostać wykazane dowodami wyłączonymi przez umowę dowodową, sąd może ustalić na podstawie twierdzeń stron, biorąc pod rozwagę całokształt okoliczności sprawy.

Zgodnie z treścią art. 458¹⁰ k.p.c., dowód z zeznań świadków będzie dopuszczany jedynie w uzasadnionych przypadkach, gdy po wyczerpaniu innych środków dowodowych lub w ich braku pozostały niewyjaśnione fakty istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Zasadą jest natomiast wykazywanie okoliczności istotnych dla sprawy za pomocą dokumentu, chyba że strona wykaze, że nie może przedstawić dokumentu z przyczyn od niej niezależnych.

Na mocy wprowadzonej regulacji, niezależnie od wyniku sprawy sąd może obciążyć kosztami procesu w całości lub części stronę, która przed wytoczeniem powództwa zaniechała próby dobrowolnego rozwiązania sporu, uchyliła się od udziału w niej lub uczestniczyła w niej w złej wierze i przez to przyczyniła się do zbędnego wytoczenia powództwa lub wadliwego określenia przedmiotu sprawy.

Postępowanie uproszczone

Ustawodawca wprowadził także zmiany w zakresie postępowania uproszczonego (gdzie rozpoznawane są sprawy o świadczenie, jeżeli wartość przedmiotu sporu nie przekracza dwudziestu tysięcy złotych, a w sprawach o roszczenia z rękojmi lub gwarancji - jeżeli wartość przedmiotu umowy nie przekracza tej kwoty).

Jedną z najistotniejszych zmian w zakresie postępowania uproszczonego stanowi uchylenie wymogu składania pism na formularzach urzędowych.

Nadto, w sprawach, w których wartość przedmiotu sporu nie przekracza tysiąca złotych, uzasadnienie wyroku ogranicza się do wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Od uznania sądu zależy jego ewentualne rozszerzenie.

FORTUNA
KANCELARIA RADCY PRAWNEGO

Nadużycie prawa procesowego i związane z nim sankcje

Dodanym nowelizacją przepisem art. 4¹ k.p.c., ustawodawca wprowadził do Kodeksu postępowania cywilnego instytucję nadużycia prawa podmiotowego. Zgodnie z tym przepisem, stronom i uczestnikom postępowania z uprawnienia przewidzianego w przepisach postępowania nie wolno czynić użytku niezgodnego z celem, dla którego dane uprawnienia zostały ustanowione. W uzasadnieniu projektu do ustawy wskazano, iż wprowadzenie powyższej regulacji ma służyć przeciwdziałaniu stosowanym praktykom nadużycia prawa procesowego. Jako przykłady czynności, prowadzących do nadużyć, wskazano: wnoszenie jako pozwu pisma niezawierającego żądania rozpoznania sprawy sądowej, wnoszenie pozwu oczywiście bezzasadnego, wnoszenie szeregu wniosków o wyłączenie sędziego, wnoszenie szeregu zażaleń w tym samym lub zbliżonym przedmiocie czy wnoszenie szeregu wniosków o sprostowanie, uzupełnienie lub wykładnię wyroku. Zdaniem projektodawcy do nadużyć

prowadzą czynności, które wprowadzić podejmowane są na podstawie i w granicach prawa, jednak nie zmierzają do osiągnięcia celu, w którym dane instytucje zostały utworzone.

We wprowadzonym przepisem art. 226² k.p.c. ustawodawca przewidział skutki nadużyć prawa procesowego. W każdym przypadku, gdy zachowanie strony wskazuje na takie nadużycie, sąd poucza o możliwości zastosowania wobec niej środków w postaci skazania na grzywnę, nałożenia obowiązku zwrotu kosztów procesu w wysokości większej niż wskazywałby na to wynik sprawy (a nawet w całości), odpowiednio do spowodowanej tym nadużyciem prawa procesowego zwłoki w jej rozpoznaniu, przyznania na wniosek strony przeciwnej zwiększonych kosztów procesu, czy podwyższenia stopy odsetek zasądzonych od strony, której nadużycie spowodowało zwłokę w rozpoznaniu sprawy, za czas odpowiadający tej zwłoce.

W przypadku stwierdzenia nadużyć, powyższe sankcje sąd nałoży w orzeczeniu kończącym sprawę.

Prywatna rejestracja czynności sądu za pomocą urządzenia rejestrującego dźwięk bez zezwolenia sądu

Zgodnie z wprowadzanymi zmianami, strony i uczestnicy postępowania mają prawo do utrwalania - bez zezwolenia sądu - za pomocą urządzeń rejestrujących dźwięk przebiegu posiedzeń i innych czynności sądowych, przy których są obecni, po uprzedzeniu sądu o zamiarze utrwalania.

Jeśli jednak posiedzenie, czy też jego część odbywają się przy drzwiach zamkniętych, bądź jeśli prawidłowość postępowania sprzeciwia się utrwalaniu przebiegu posiedzenia, czy innej czynności, sąd zakazuje takiego utrwalania.

Właściwość w sprawach ze sporów wynikających z umów

W wyniku nowelizacji zmieniony został art. 34 k.p.c. poprzez doprecyzowanie pojęcia miejsca wykonania umowy, od którego zależy właściwość sądu w sprawach ze sporów z niej wynikających. W rozumieniu ustawy miejscem wykonania umowy jest miejsce spełnienia świadczenia charakterystycznego dla umów danego rodzaju. W przypadku sprzedaży rzeczy ruchomych, miejscem wykonania umowy jest miejsce, do którego rzeczy te zgodnie z umową

zostały lub miały zostać dostarczone, zaś w przypadku świadczenia usług - miejsce, w którym usługi zgodnie z umową były lub miały być świadczone.

Gdyby w danej sprawie istniały wątpliwości co do miejsca wykonania umowy, miejsce to należy stwierdzić dokumentem.

Nieusprawiedliwione niestawiennictwo w celu udziału w czynności sądu bądź na posiedzeniu mediacyjnym a zwrot kosztów procesu

Zgodnie z art. 103 § 3 k.p.c., jeśli pomimo wezwania do osobistego stawiennictwa strona nie stawiała się w celu udziału w czynności sądu bez usprawiedliwienia, a także gdy w toku postępowania strona bez usprawiedliwienia nie stawiała się na posiedzenie mediacyjne pomimo wcześniejszego wyrażenia zgody na mediację, sąd ma prawo zobowiązać stronę do zwrotu kosztów w części wyższej, niż wynikałoby to z wyniku sprawy (nawet w całości), o czym sąd poucza przy wezwaniu do osobistego stawiennictwa lub przy skierowaniu stron do mediacji.

Pouczenie stron o prawdopodobnym wyniku sprawy

Ustawodawca wprowadził możliwość pouczenia stron przez przewodniczącego o prawdopodobnym wyniku sprawy w świetle zgłoszonych twierdzeń i dowodów.

Pouczenie takie będzie możliwe na posiedzeniu – sąd je zastosuje, jeśli stwierdzi zaistnienie takiej potrzeby.

Rozstrzygnięcie na innej podstawie prawnej, niż wskazana przez stronę

Zgodnie z wprowadzaną nowelizacją, w przypadku ustalenia w toku postępowania, że żądanie bądź wniosek strony mogą być rozstrzygnięte na innej podstawie prawnej, niż ta, którą strona wskazała przy zgłaszaniu żądania bądź wystąpienia z wnioskiem, sąd uprzedza strony obecne na posiedzeniu o takiej możliwości.

2) Zmiany w pozostałych regulacjach

Tzw. biała lista podatników

Z dniem 1 września 2019 r., na mocy ustawy z dnia 12 kwietnia 2019 r. o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług oraz niektórych innych ustaw, weszły w życie przepisy dotyczące tzw. białej listy podatników. Od tego dnia zaczął działać wykaz informacji o podatnikach VAT, pozwalający na skuteczną weryfikację kontrahentów. Tzw. biała lista zawiera wykaz podmiotów zarejestrowanych jako podatnicy VAT, niezarejestrowanych, wykreślonych oraz przywróconych do rejestru. Przed dokonaniem płatności faktury dany podmiot należy sprawdzić w wykazie.

Od dnia 1 stycznia 2020 r. wpłata kwoty powyżej 15.000 zł na rachunek bankowy kontrahenta inny, niż znajdujący się na białej liście, uniemożliwi zaliczenie części kwoty przekraczającej 15.000 zł do kosztów uzyskania przychodu. Dodatkową sankcją stanowić będzie solidarna odpowiedzialność z kontrahentem za jego zobowiązania podatkowe.

Lista prowadzona jest przez szefa Krajowej Administracji Skarbowej i można znaleźć ją pod adresem: <https://www.podatki.gov.pl/wykaz-podatnikow-vat-wyszukiwarka>.

KANCELARIA RADCY PRAWNEGO

Obowiązkowy split payment

W dniu 1 listopada 2019 r. weszły w życie przepisy zmieniające ustawę z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług w zakresie mechanizmu podzielonej płatności. Od tego dnia obowiązkowe stało się stosowanie mechanizmu podzielonej płatności za nabyte towary lub usługi wymienione w załączniku nr 15 do ustawy (m.in. różnego rodzaju rury, usługi szeroko rozumianych robót ogólnobudowlanych, roboty związane z wykonywaniem instalacji, roboty wykończeniowe, sprzedaż części do pojazdów samochodowych), udokumentowane fakturą, w której kwota należności ogółem przekracza 15.000 zł lub równowartość tej kwoty, niezależnie od tego, jaką część tej kwoty stanowi należność za towary lub usługi wymienione w załączniku nr 15.

Na fakturze należy umieścić adnotację „mechanizm podzielonej płatności”. W przypadku stwierdzenia, że podatnik wystawił fakturę z naruszeniem ww. obowiązku, naczelnik urzędu skarbowego lub naczelnik urzędu celno-skarbowego ustala dodatkowe zobowiązanie podatkowe w wysokości odpowiadającej 30% kwoty podatku przypadającej na dostawę towarów lub świadczenie usług wymienionych w załączniku nr 15 do ustawy, wykazanej na tej fakturze. Regulacja ta nie ma jednak zastosowania, jeżeli zapłata kwoty odpowiadającej kwocie podatku przypadającej na dostawę towarów lub świadczenie usług wymienionych w załączniku nr 15 do ustawy, wykazanej na fakturze, została dokonana z zastosowaniem mechanizmu podzielonej płatności – mimo braku adnotacji na fakturze.

W przypadku natomiast stwierdzenia, że podatnik dokonał płatności z naruszeniem mechanizmu podzielonej płatności, naczelnik urzędu skarbowego lub naczelnik urzędu celno-skarbowego ustala dodatkowe zobowiązanie podatkowe w wysokości odpowiadającej 30% kwoty podatku przypadającej na nabyte towary lub usługi wymienione w załączniku nr 15 do ustawy, wykazane na fakturze, jakiej dotyczy płatność. Stosowanie tej sankcji zostaje jednak wyłączone, jeżeli dostawca lub usługodawca rozliczył całą kwotę podatku wynikającą z faktury. Od dnia 1 listopada 2019 r. podatnik, na rzecz którego dokonano dostawy towarów, o których mowa w załączniku nr 15 do ustawy, odpowiada solidarnie wraz z podmiotem dokonującym tej dostawy za jego zaległości podatkowe, w części podatku proporcjonalnie przypadającej na dostawę dokonaną na jego rzecz, jeżeli w momencie dokonania tej dostawy podatnik wiedział lub miał uzasadnione podstawy do tego, aby przypuszczać, że cała kwota podatku przypadająca na dokonaną na jego rzecz dostawę lub jej część nie zostanie wpłacona na rachunek urzędu skarbowego. Niniejsza regulacja nie znajduje zastosowania, jeśli podatnik dokonał zapłaty za nabyte towary z zastosowaniem mechanizmu podzielonej płatności.

Centralny Rejestr Beneficjentów Rzeczywistych

Z dniem 13 lipca 2018 r. weszła w życie ustawa z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Zgodnie z niniejszą ustawą, od dnia 13 października 2019 r. funkcjonuje jawny Centralny Rejestr Beneficjentów Rzeczywistych, prowadzony przez ministra właściwego do spraw finansów publicznych.

Beneficjentem rzeczywistym w rozumieniu ustawy jest osoba fizyczna/osoby fizyczne sprawujące pośrednio lub bezpośrednio kontrolę nad spółką. Zgodnie z przepisami do takich

osób zaliczane są m. in. osoby fizyczne posiadające więcej niż 25% udziałów lub akcji danej spółki, osoby dysponujące więcej niż 25% ogólnej liczby głosów w organie stanowiącym spółki, czy osoby stanowiące kontrolę nad spółką, która posiada ponad 25% udziałów lub akcji w innej spółce. Za beneficjenta rzeczywistego uznać należy również osobę fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą, wobec którego nie stwierdzono przesłanek wskazujących, że inna osoba sprawuje nad nim kontrolę, natomiast takie osoby nie podlegają zgłoszeniu do Rejestru.

Do zgłaszania informacji o beneficjentach rzeczywistych i ich aktualizacji są obowiązane spółki jawne, komandytowe, komandytowo-akcyjne, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółki akcyjne z wyłączeniem spółek publicznych. Spółki, które do dnia 13 października 2019 r. zostały wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego, muszą dokonać zgłoszenia do dnia 13 kwietnia 2020 r. Spółki utworzone po 13 października 2019 r. zobowiązane są do zgłaszania i aktualizacji informacji o beneficjentach rzeczywistych w terminie 7 dni od dnia wpisu spółki do Krajowego Rejestru Sądowego, bądź od dnia zmiany zgłaszanych informacji.

Zgłoszeń do Rejestru dokonują nieodpłatnie za pomocą środków komunikacji elektronicznej osoby uprawnione do reprezentacji spółki. Zgłoszenia opatrywane są kwalifikowanym podpisem elektronicznym lub podpisem potwierdzonym profilem zaufanym ePUAP, a wraz z nimi składane będą oświadczenia o prawdziwości informacji zgłaszanych do Rejestru.

Niedopełnienie obowiązku zgłoszenia informacji o beneficjentach rzeczywistych w wymaganym terminie zagrożone jest karą pieniężną do wysokości 1.000.000 zł.

KANCELARIA RADCY PRAWNEGO

Zmiana terminu do wystąpienia z żądaniem sprostowania świadectwa pracy

W dniu 7 września 2019 r. weszły w życie zmiany wprowadzone ustawą z dnia 16 maja 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks pracy oraz niektórych innych ustaw. Nowelizacja zmieniła brzmienie m.in. art. 97 § 2 ¹ kodeksu pracy - wydłużony został termin do wystąpienia z wnioskiem, a następnie z żądaniem sprostowania świadectwa pracy z 7 do 14 dni.

Ponieważ szczegółową treść świadectwa pracy, sposób i tryb jego wydawania, prostowania i uzupełniania oraz pomocniczy wzór świadectwa pracy określa Minister właściwy do spraw pracy w drodze rozporządzenia, koniecznym była również zmiana tego rozporządzenia. W konsekwencji w dniu 7 września 2019 r. weszło w życie Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 30 sierpnia 2019 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie świadectwa pracy.

W związku z wprowadzonymi zmianami, w świadectwie pracy zamieszcza się pouczenie o prawie pracownika wystąpienia z wnioskiem do pracodawcy o sprostowanie świadectwa pracy w ciągu 14 dni od otrzymania świadectwa pracy, a w razie nieuwzględnienia tego wniosku przez pracodawcę - o prawie wystąpienia z żądaniem sprostowania świadectwa pracy do sądu pracy w ciągu 14 dni od zawiadomienia o odmowie sprostowania świadectwa pracy przez pracodawcę, a w przypadku niezawiadomienia przez pracodawcę o odmowie sprostowania świadectwa pracy - o prawie wystąpienia z żądaniem sprostowania świadectwa pracy do sądu pracy.

Deklaracja dostępności stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych

Od dnia 23 września 2019 r. w związku z wejściem w życie części przepisów ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych, której celem było wdrożenie dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/2102 z dnia 26 października 2016 r. w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego, podmioty publiczne zobowiązane są do sporządzania deklaracji dostępności w sposób dostępny cyfrowo. Wzór deklaracji został określony w załączniku do decyzji wykonawczej Komisji (UE) 2018/1523 z dnia 11 października 2018 r. ustanawiającej wzór oświadczenia w sprawie dostępności stron internetowych i mobilnych aplikacji organów sektora publicznego.

W deklaracji dostępności wskazuje się datę publikacji strony internetowej lub aplikacji mobilnej, datę ostatniej aktualizacji strony internetowej lub aplikacji mobilnej, po dokonaniu istotnej zmiany jej zawartości, informację lub link do informacji o sposobie dokonania oceny dostępności cyfrowej, dane teleadresowe siedziby podmiotu publicznego wraz ze wskazaniem danych kontaktowych osoby wyznaczonej do realizacji spraw w zakresie dostępności cyfrowej w tym podmiocie publicznym, informacje na temat utworzonych na stronie internetowej lub w aplikacji mobilnej skrótów klawiszowych służących przemieszczaniu się po elementach strony internetowej lub aplikacji mobilnej i uruchamianiu dostępnych na nich funkcji, informację o dostępności architektonicznej siedziby podmiotu publicznego dla osób niepełnosprawnych, informację o dostępności tłumacza języka migowego za pośrednictwem środków komunikacji elektronicznej wraz z informacją o metodach umożliwiających skorzystanie z tej funkcji albo informację o jej braku, link do deklaracji dostępności aplikacji mobilnej, w przypadku

posiadania przez podmiot publiczny aplikacji mobilnej, informację o możliwości powiadomienia podmiotu publicznego o braku dostępności cyfrowej oraz link do strony internetowej Rzecznika Praw Obywatelskich. Deklaracja powinna zawierać również adres elektroniczny, pod którym możliwe jest pobranie i zainstalowanie danej aplikacji mobilnej.

Deklarację dostępności strony internetowej publikuje się na tej stronie internetowej, zaś deklarację dostępności aplikacji mobilnej - na stronie internetowej wybranej spośród stron internetowych posiadanych przez ten podmiot oraz w tej aplikacji mobilnej.

Link do deklaracji dostępności musi być umieszczony w taki sposób, aby użytkownik strony internetowej mógł mieć do niego dostęp podczas nawigacji po stronie internetowej, zaś w przypadku aplikacji mobilnej – w miejscu, z którego aplikacja mobilna jest pobierana.

Podmioty publiczne zobowiązane są do dokonywania przeglądu i aktualizacji deklaracji dostępności do dnia 31 marca każdego roku oraz niezwłocznie w każdym przypadku, gdy strona internetowa lub aplikacja mobilna podlega zmianom mogącym mieć wpływ na jej dostępność cyfrową. Zapewnienie dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych nadzorowane będzie przez ministra właściwego do spraw informatyzacji.

Ustawa przewiduje kary pieniężne, które mogą być nakładane na podmioty publiczne, jeśli dany podmiot w sposób nieuzasadniony i uporczywy nie będzie wywiązywał się z obowiązku zapewnienia dostępności cyfrowej strony internetowej lub aplikacji mobilnej, nie sporządzi i nie opublikuje deklaracji dostępności bądź opublikowana deklaracja dostępności nie będzie zawierała wymaganych elementów.

Zapewnianie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami

Z dniem 20 września weszła w życie ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Jej celem jest stopniowa poprawa dostępności podmiotów publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami, tak by w sposób możliwie samodzielny mogły korzystać z usług publicznych.

Ustawa określa środki służące zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami oraz obowiązki podmiotów publicznych w tym zakresie w stosunku do jednostek sektora finansów publicznych i podmiotów finansowanych ze środków publicznych.

Podmiot publiczny powinien zapewniać dostępność przez stosowanie uniwersalnego projektowania lub racjonalnych usprawnień oraz podejmować działania mające na celu

Listopad 2019 r.

uwzględnianie ich potrzeb w planowanej i prowadzonej przez ten podmiot działalności oraz usuwanie barier i zapobieganie ich powstawaniu.

Barierami w rozumieniu ustawy są wszelkie przeszkody lub ograniczenia architektoniczne, cyfrowe lub informacyjno-komunikacyjne, które uniemożliwiają bądź utrudniają ww. osobom udział w różnych sferach życia na zasadzie równości z innymi osobami.

Do minimalnych wymagań służących zapewnieniu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami należą m.in. zapewnienie wolnych od barier poziomych i pionowych przestrzeni komunikacyjnych budynków, instalacja urządzeń lub zastosowanie środków technicznych i rozwiązań architektonicznych w budynku, które umożliwiają dostęp do wszystkich pomieszczeń, z wyłączeniem pomieszczeń technicznych, zapewnienie informacji na temat rozkładu pomieszczeń w budynku, co najmniej w sposób wizualny i dotykowy lub głosowy, zapewnienie wstępu do budynku osobie korzystającej z psa asystującego, zapewnienie możliwości ewakuacji lub uratowania w inny sposób, obsługa z wykorzystaniem środków wspierających komunikowanie się, instalacja urządzeń lub innych środków technicznych do obsługi osób słabosłyszących, zapewnienie, na wniosek osoby ze szczególnymi potrzebami, komunikacji z podmiotem publicznym w określonej formie.

Minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego koordynuje zapewnianie dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami poprzez m.in. monitorowanie zapewniania dostępności, wyznaczanie kierunków i prowadzeniu działań informacyjno-promocyjnych dotyczących zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, a także inicjowanie działań na rzecz poprawy świadomości społecznej w tym zakresie.

Podmiot publiczny zobowiązany jest do przekazywania raportów o stanie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami w danym podmiocie i publikowania go na swojej stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej, a w przypadku jej braku - na swojej stronie internetowej, co 4 lata, najpóźniej do dnia 31 marca danego roku.

Przy ministrze właściwym do spraw rozwoju regionalnego utworzona została Rada Dostępności, jako organ opiniodawczo-doradczy tego ministra.

Zmiany w e-receptach

W dniu 7 września weszła w życie ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrażaniem rozwiązań w obszarze e-zdrowia. Na mocy wprowadzonych zmian, od dnia 7 września 2019 r. istnieje możliwość wystawiania e-recept na 12 miesięcy oraz ich

Listopad 2019 r.

realizacji przez rok od dnia wystawienia. Dotychczas wystawiający receptę był ograniczony co do ilości wypisywanego produktu leczniczego – ilość wystawionego leku nie mogła przekraczać zapotrzebowania pacjenta na trzy miesiące. Jednorazowo apteka może zrealizować receptę na 180 dni stosowania danego leku.

W związku z nowelizacją, czas na realizację e-recepty został wydłużony do roku, z wyjątkiem środków odurzających oraz substancji psychotropowych – na ich wykupienie pacjent ma 30 dni. Ustawa przewiduje jednak pewne ograniczenia, mianowicie e-recepta realizowana po upływie miesiąca od dnia jej wystawienia powinna być zrealizowana z wyłączeniem dni stosowania, które już upłynęły licząc je od daty wystawienia recepty, albo naniesionej na dokumencie daty realizacji „od dnia”. W praktyce oznacza to, że osoba, wydająca lek na receptę, powinna odjąć ilość leków zapisaną na dni, które upłynęły pomiędzy datą wystawienia recepty, bądź wskazaną na receptce datą realizacji „od dnia”, a datą realizacji recepty i wydać pacjentowi odpowiednio zmniejszoną ilość leku.

Istotną wprowadzoną zmianę stanowi również umożliwienie pielęgniarkom i położnym wypisywania recept. W przypadku recepty w postaci elektronicznej pielęgniarka i położna może przepisać dla jednego pacjenta jednorazowo maksymalnie ilość produktu leczniczego, środka spożywczego specjalnego przeznaczenia żywieniowego lub wyrobu medycznego niezbędną pacjentowi do stosowania przez 180 dni według określonego na receptce sposobu dawkowania. Niniejsze uprawnienie dotyczy także produktu leczniczego antykoncepcyjnego, z tym zastrzeżeniem, że przepisanie środków antykoncepcyjnych musi stanowić kontynuację zalecenia lekarskiego.

Powstała także możliwość wystawiania e-recept przez asystentów medycznych, upoważnionych przez lekarza do wystawiania recept i skierowań.

Zmiany i zwolnienia w zakresie obowiązku codziennego raportowania o pierwszym wolnym terminie udzielenia świadczenia

W związku z wejściem w życie ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrażaniem rozwiązań w obszarze e-zdrowia, od dnia 7 września 2019 r. przychodnie i szpitale muszą nadal realizować codzienny obowiązek przekazywania do NFZ informacji o pierwszym wolnym terminie udzielenia świadczenia, jednak nie muszą czynić tego jak dotychczas do godziny 10. Z niniejszego obowiązku zostały zaś zwolnione placówki

prowadzące listy oczekujących dla świadczeń onkologicznych, opieki długoterminowej, paliatywnej oraz hospicyjnej.

II. Orzecznictwo

Odbiór korespondencji sądowej po upływie terminu awizacji a termin do wniesienia środka zaskarżenia

Postanowienie Sądu Okręgowego w Toruniu z dnia 12 września 2019 r. VI Gz 111/19

W omawianej sprawie Pozwany odebrał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym dzień po upływie terminu odbioru wynikającego z drugiego awizo. Przesyłka miała zostać odebrana do dnia 8 sierpnia 2018 r., a po tym dniu winna zostać zwrócona do Sądu. Jednakże dzień później operator pocztowy wydał Pozwanemu przesyłkę. Pozwany obliczył termin zaskarżenia nakazu uwzględniając dzień faktycznego otrzymania przesyłki. Sądy obu instancji uznały jednak, że faktycznie termin zaskarżenia upłynął dzień wcześniej – albowiem zgodnie z przepisami przesyłkę uznaje się za skutecznie doręczoną z chwilą upływu terminu do jej odbioru na skutek ponownego awizowania.

Umieszczenie informacji w domenie internetowej równorzędne z wywieszeniem lub wyłożeniem informacji publicznej

Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 23 września 2019 r. I OSK 493/18

Zakład Gospodarki Komunalnej działający w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością otrzymał wniosek o udzielenie informacji publicznej poprzez udostępnienie kserokopii sprawozdania finansowego za ostatni rok obrotowy, z prośbą o przesłanie powyższych

informacji pocztą na adres wskazany we wniosku. W odpowiedzi organ wskazał, że żądane dokumenty są powszechnie dostępne i znajdują się w dokumentach Krajowego Rejestru Sądowego, zatem jego zdaniem nie ma obowiązku wydawania Wnioskodawcy żadanego sprawozdania finansowego.

W związku z powyższym, skarżący wniósł do sądu administracyjnego skargę na bezczynność organu.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie uznał, iż twierdzenie organu, że ustawa o dostępie do informacji publicznej nie znajduje w przedmiotowej sprawie zastosowania, gdyż wnioskowana informacja jest ogólnodostępna, jest błędne. Wskazał również, że poinformowanie Wnioskodawcy o możliwości uzyskania wnioskowanych informacji w Krajowym Rejestrze Sądowym nie stanowi załatwienia sprawy w rozumieniu ustawy. Zdaniem Sądu doszło do bezczynności Zakładu, ale nie istnieją podstawy do przyjęcia, że bezczynność organu miała miejsce z rażącym naruszeniem prawa.

Skargę kasacyjną od orzeczenia wniósł Zakład Gospodarki Komunalnej zarzucając naruszenie przepisów ustawy o dostępie do informacji publicznej, a także naruszenie ustawy o KRS, zgodnie z którą rejestr sprawozdań jest jawny i dostępny dla każdego. Skarga została oddalona w dniu 23 września 2019 r.

Zgodnie z art. 11 ustawy o dostępie do informacji publicznej, informacja publiczna może być udostępniana w drodze wywieszenia lub wyłożenia, albo poprzez zainstalowanie w miejscach umożliwiających zapoznanie się z nią. Jak wskazał Naczelny Sąd Administracyjny, umieszczenie informacji w domenie internetowej jest obecnie równorzędne z wywieszeniem lub wyłożeniem informacji publicznej w miejscu umożliwiającym zapoznanie się z nią. W przedmiotowej sprawie Zakład Gospodarki Komunalnej powinien odesłać Wnioskodawcę do konkretnej strony internetowej, na której mógłby znaleźć wnioskowane informacje. Ponieważ tego nie uczynił, wskazując jedynie ogólnie, iż żądane dokumenty są powszechnie dostępne i znajdują się w dokumentach Krajowego Rejestru Sądowego, zarzut bezczynności organu był zasadny.

Dochodzenie dwukrotności wynagrodzenia należnego tytułem udzielenia zgody na korzystanie z utworu zgodne z Konstytucją

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 5 listopada 2019 r. P 14/19

W przedmiotowej sprawie Trybunał Konstytucyjny badał zgodność z Konstytucją art. 79 ust. 1 pkt 3 lit. b ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, w zakresie, w jakim uprawniony, którego autorskie prawa majątkowe zostały naruszone może żądać od osoby, jaka naruszyła te prawa, naprawienia wyrządzonej szkody poprzez zapłatę sumy pieniężnej w wysokości odpowiadającej dwukrotności wynagrodzenia należnego tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu.

Sprawa dotyczyła niezawarcia umowy licencyjnej. Trybunał dokonywał oceny przepisów w związku z roszczeniem Stowarzyszenia Filmowców Polskich przeciwko operatorowi telewizji kablowej o zapłatę dwukrotności wynagrodzenia z powodu korzystania z utworu bez zawarcia umowy licencyjnej.

Co istotne, kontrolowany w przedmiotowej sprawie przepis był uprzednio przedmiotem kontroli w skardze konstytucyjnej o sygnaturze SK 32/14. Trybunał uznał wówczas za niekonstytucyjny fragment zaskarżonego przepisu, zezwalający na żądanie przez uprawnionego zapłaty trzykrotności stosownego wynagrodzenia w przypadku zawinionego naruszenia, w związku z czym w 2015 r. zmieniono niekonstytucyjną normę wynikającą z tego przepisu zastępując prawo do żądania trzykrotności - dwukrotnością stosownego wynagrodzenia.

Wątpliwości Sądu Najwyższego wzbudziła ponownie możliwość domagania się naprawienia szkody w wysokości odpowiadającej dwukrotności stosownego wynagrodzenia, które w chwili jego dochodzenia byłoby należne tytułem udzielenia przez uprawnionego zgody na korzystanie z utworu.

Trybunał orzekł, że zaskarżony przepis w znowelizowanym brzmieniu jest zgodny z Konstytucją. Wskazał, że dwukrotność nie jest uzależniona od winy podmiotu naruszającego prawa autorskie, co oddala niniejszą instytucję od cech kary cywilnej. Odszkodowanie zostało ustalone jako odszkodowanie ryczałtowe w wysokości dwukrotności należnego wynagrodzenia z tytułu korzystania z autorskich praw majątkowych. Takiej wysokości odszkodowania nie można uznać za całkowicie oderwaną od wysokości poniesionej szkody, dlatego też Trybunał stwierdził, że nie doszło do naruszenia przez ustawodawcę konstytucyjnej zasady najłagodniejszego środka.